

Groenarchitecten zoeken balans

L+P Groep: “De inrichting van een daktuin is een aparte expertise”

Daktuinen zijn er in soorten en maten. Van extensief sedumdak tot intensieve daktuin. Voor een tuinarchitect is er weinig uitdaging in het afmeten van het aantal vierkante meters van een platdak, om er vervolgens een gazon op in te tekenen. De groenarchitecten van L+P Groep zoeken als het even kan graag de uitdaging op. Zo ook bij de inrichting van het dakpark van de Abdijtuinen in Veldhoven: een balans tussen architectonische vrijheid en randvoorwaarden van systeemgebonden groen.

Auteur: Bart Sanders

In de loop der jaren hebben wij een ruime ervaring opgedaan in de inrichting van daktuinen. Dit varieert van een sedum- of kruidendak, wanneer er constructief weinig mogelijk is, tot de aanleg van complete parken op een hoger niveau. Bij de inrichting van daktuinen heb je altijd te maken met extra randvoorwaarden als je het vergelijkt met een tuin in volle grond. Hierbij valt te denken aan technische beperkingen in constructieve zin terwijl de verbinding met een ‘groene’ omgeving ontbreekt vaak als je een dak op hoogte moet inrichten. Zo kan het zijn dat de tuin aan vier zijden omsloten wordt door appartementen of kantoren. Hierbij zal dan de aansluiting met de bouwkundige architectuur een belangrijkere rol spelen in de inrichting van de daktuin. Al deze ‘randvoorwaarden’ zorgen er voor dat je je bij het ontwerp van een daktuin anders in moet stellen. Dit hoeft niet te betekenen dat dit ook de architectonische vrijheid van een tuinarchitect beperkt.

Abdijtuinen

Een mooi project van ons, waarbij de vrijheid van de tuinarchitect op een daktuin mooi vorm is gegeven, zijn de Abdijtuinen in Veldhoven. Op dit

terrein waar een voormalige LTS heeft gestaan, zijn door projectontwikkelaar Van Santvoort appartementen geplaatst. De appartementen zijn in schuine lijnen, welke op het eerste gezicht met willekeurige hoeken geplaatst zijn, verdeeld over het gehele terrein. Het parkeren voor bewoners en bezoekers is geheel in een halfverdiepte parkeergarage opgevangen. Dit heeft tot voordeel dat het gehele terrein tussen de appartementen ingericht kan worden als één groen park.

In dit project is de L + P groep als tuinarchitect in een zeer vroeg stadium betrokken geraakt. Dit heeft het grote voordeel dat het ontwerp van de tuin bijna synchroon kunnen laten lopen met het afwerken van het ontwerp van de gebouwen. Hiermee kan een perfecte symbiose bereikt worden tussen deze twee disciplines.

Ook voor de constructieve randvoorwaarden vond in een vroeg stadium een discussie plaats, tussen constructeur en architect. Zo kun je soms door kleine aanpassingen in de voorbereiding veel problemen tackelen die in een later stadium tot veel grotere kostenposten zouden kunnen leiden. Ook kunnen in overleg tussen bouw-

kundig architect en landschapsarchitect beter onderbouwde keuzes gemaakt worden betreffende materialisatie van zowel het gebouw als de tuin. Een goede wisselwerking in dit stadium kan alleen maar leiden tot een beter eindresultaat.

Visie ontwerp

In het project de Abdijtuinen is gekozen om het Kempische heidelandschap in een abstracte vorm terug te brengen in de kern van Veldhoven. Zo is er gebruik gemaakt van onder andere siergrassen, heide, dwergdennen en berken om dit beeld te krijgen. Een knipoog naar de naam van het complex is gemaakt met de inrichting van de brevierpaden over het dek. Deze onderdelen zijn op een zowel visuele als functionele wijze verwerkt in de terreininrichting.

Voor de gevels zijn paden gemaakt in een zandkleurige tegel. Deze vormen de entrees naar de appartementen. De zandkleur verwijst naar de zandverstuivingen op de heide. Langs deze tegelstrook is evenwijdig een strook zandkleurig split in honingraatplaten aangebracht. De tegels vormen samen met het split tevens de route voor

Werkzaamheden Abdijtuinen.

de hoogwerker voor de glasbewassing. Op deze manier wordt de glazenwasseroute, wat vaker gezien wordt als een obstakel in de terreininrichting, een onderdeel van het ontwerp. Naast deze strook met halfverharding vormt een band beplanting van heide, siergrassen, dwergdennen en krentenboompjes de overgang tot een ruimtelijk gazon. Dit loopt door tot de gevel van de volgende appartementen. Ook langs deze gevel zijn, onzichtbaar voor het oog, in het gazon weer platen verwerkt om de hoogwerker te ondersteunen. Door de gazons en de strokenbeplanting slingeren de brevierpaden in gebakken klinkers.

In het dek zijn grote sparingen aangebracht ten behoeve van ventilatie van de onderliggende kelder. In goed overleg tussen de ontwikkelaar en de bouwkundig architect Van de Ven, Franken en Onstenk en de tuinarchitect is ook hier weer van de nood een deugd gemaakt. De constructieve opbouw op het dek maakte het onmogelijk om een voldoende dikke leeflaag voor bomen te creëren. De sparingen zijn nu gebruikt om toch de gewenste – en voor een goed evenwicht tussen tuin en appartementen voldoende – grote bomen te plaatsen. In de keldervloer zijn ook uitsparingen gemaakt, waardoor de bomen in contact staan met de volle grond. De bomen zijn verlaagd geplaatst. Zij moesten echter wel voldoende body kunnen vormen boven het maaiveld ten opzichte van de relatief hoge appartementen. Om dit te bewerkstelligen zijn wij met de opdrachtgever

en architect naar de kwekerij gegaan om daar bomen te selecteren met voldoende lengte en een volle kroon op hoogte.

Uiteindelijk is op een kwekerij in Duitsland een partij berken gekocht van zestien meter hoog, welke met een telekraan vanuit de zijkant van het parkeerdek in het gat gehesen zijn. De bomen tonen nu boven de grond een prachtige kroon en in de parkeergarage vormen de witte stammen een aantrekkingspunt naar de buitenruimte en het park wat boven het parkeerdek gerealiseerd is. Rondom de berken zijn op het tuinniveau ovaal gemaakt van Mongoolse lei. Deze donkere leisteen vormt op zijn abstracte manier weer een verwijzing naar de zwarte heidevennen. Enkele zitbanken op deze ovaal nodigen de bewoners uit om samen buiten van de tuin te gaan genieten.

Water ongewenst

Eén van de handvatten, welke uit het bouwkundig ontwerp is aangegrepen, is de open strook midden tussen alle appartementen door. In onze eerste visie hadden wij hier een brede strook water geprojecteerd. Maar met permanent water op een daktuin komt toch altijd weer de discussie bovendrijven over mogelijke lekkages. Wat te doen als er later een lek ontstaat en het water de kelder in loopt? Bij de aanleg is zo iets nog te ondervangen maar als, zoals bij dit project, het geheel na oplevering overgedragen wordt aan

een VVE, dan blijft men voorzichtig met het overdragen van de verantwoordelijkheid. Ook de controle van de kwaliteit van water is en blijft hierin een punt wat aandacht blijft vragen. Uiteindelijk is vanuit de opdrachtgever aangegeven dat water niet gewenst is.

De constructieve opbouw op het dek maakte het niet mogelijk om een voldoende dikke leeflaag voor bomen te creëren

Deze middenstrook bleef een uitdaging vormen in het project. Er zijn hier verschillende opties de revue gepasseerd. Zo is er een voorstel geweest waarbij de strook ingericht werd als artificieel water in de vorm van blauwe glasstenen. Een andere optie was het inrichten van een kunst-route als onderdeel van een route door geheel Veldhoven. Uiteindelijk werd teruggegrepen naar het originele concept van het Kempische landschap. Een karrenspoor van Hansegrand gemarkeerd door stroken kinderkoppen vormt nu de verbinding tussen de diverse appartementen. Ook hier is het visuele aspect met het functionele, zijnde de routing voor de hoogwerker, gecombineerd.

Doordat het dak van de parkeerkelder half verdiept ligt, is het ook mogelijk om de visie welke ontwikkeld is voor de daktuin door te trekken naar de directe omgeving. De structuren op het dak lopen door naar de zijkant zodat de grens tussen daktuin en omgeving vervaagt. Hierin is ook de gemeente betrokken zodat een strook openbaar groen grenzend aan het plan meegenomen kan worden in de herinrichting van het terrein.

Met de Abdijtuinen is een grootstedelijk plan ingepast in een gemeente als Veldhoven. Maar juist de keuze voor ondergronds parkeren en het parkeerdek als park in te richten, heeft het plan het groene karakter gegeven dat past in deze omgeving.

Meerdere voordelen

Zo krijgen de appartementen op diverse onderdelen een meerwaarde. Bewoners beschikken over een eigen overdekte parkeerplaats en het zicht op een prachtig groene oase in plaats van het uit-

zicht op een parkeerterrein. Ook voor de omwonenden is een semi-openbaar park gecreëerd. Hier heeft het milieu zijn voordelen bij. Zo is op het gehele dek een beregeningssysteem noodzakelijk maar onder de opbouw is een drainagemat aanwezig die het surplus aan water opvangt. Dit wordt samen met het hemelwater van de daken van de appartementen opgevangen in een ondergrondse bufferkelder. Van hieruit wordt de tuin in droge periode weer beregend.

Maar met permanent water op een daktuin komt toch altijd weer de discussie bovendrijven betreffende lekkages

Uitvoering

Bij de uitvoering van dit plan is de terreininrichting gescheiden aanbesteed ten opzichte van de bouwkundige werkzaamheden. Dit zorgt altijd voor een moment van spanning bij de overdracht van de daktuin vanuit de bouwaannemer met zijn dakdekker naar de partij welke voor de terreininrichting zorg draagt. Zeker op een daktuin, waarbij beschadiging van de dakbedekking grote gevolgen kan hebben, is dit een aandachtspunt. De uitvoerende partij in deze, Dolmans Landscaping, heeft bij de aanbesteding aangege-

ven dat zij in samenwerking met de leverancier van de dakopbouw (drainmat, substraat) een garantie afgegeven voor de daktuin. Na het afwerken van de dakbedekking is het dak enkele dagen onder water gezet. Na een grondige inspectie is het dak overgedragen aan Dolmans Landscaping. Zij hebben daarna het gehele traject op het dak van drainmat, fundering, beregening, verlichting, straatwerk en plantwerk evenals het onderhoud na aanleg op zich genomen. Met dit project is bewezen dat de inrichting van een daktuin een aparte expertise is wat telkens weer een uitdaging vormt voor een tuinarchitect. Bij dergelijke projecten is van groot belang, meer nog dan bij andere projecten, om in een vroeg stadium met een breed team samen te werken. Dan hoeven de randvoorwaarden, welke bij een daktuin om de hoek komen kijken, de creativiteit van de tuinarchitect niet in de weg te staan.

L + P groep is voortgekomen uit het bureau van Leuken en Partners. Onder leiding van ontwerper Jacques van Leuken worden al ruim twintig jaar ontwerpen en bestekken gemaakt voor de inrichting van tuinen en parken voor particulieren, bedrijven, woningbouwverenigingen, projectontwikkelaars en semi-overheid.

Bart Sanders